

Valsts izglītības satura centrs

Atbalsta pasākumu nodrošināšana izglītības iestādēs

Metodiskie ieteikumi

2023

Materiālu izstrādāja: Iekļaujošās un speciālās izglītības nodaļa

Atbildīgā par izdevumu: Anita Falka, Laima Zommere

Valsts izglītības satura centra redakcija

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz šo materiālu ir obligāta © Valsts izglītības satura centrs, 2023

Metodiskie ieteikumi atbalsta pasākumu nodrošināšanai paredzēti pedagogiem un atbalsta komandu speciālistiem, lai organizētu palīdzību skolēniem, kuri saskaras ar grūtībām mācību satura apgūvē.

Materiālā piedāvājam dažādus atbalsta pasākumu veidus, atgādņu piemērus, ieteikumus, kā arī pieejamos resursus veiksmīgākai atbalsta pasākumu īstenošanai izglītības iestādē.

IEVADS	6
ATBALSTA PASĀKUMU NORMATĪVAIS REGULĒJUMS.....	7
LĒMUMA PIENĒMŠANA PAR ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANU	12
SKOLAS ATBALSTA KOMANDAS LOMA LĒMUMA PIENĒMŠANĀ.....	13
ATBALSTA PASĀKUMU VEIDI	14
ATGĀDŅU PARAUGI.....	18
ATBALSTA PASĀKUMU PIEMĒRI.....	24
ATBALSTA PASĀKUMI VALSTS PĀRBAUDES DARBOS	25
ATBALSTA PASĀKUMU IZAICINĀJUMI	28
IETEIKUMI DARBA LAPU SAGATAVOŠANAI IKDIENĀ UN PĀRBAUDES DARBOS	29
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN SARAKSTS.....	30
PIEEJAMIE RESURSI ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANAI	32
METODISKS ATBALSTS UN KONSULTĀCIJAS SKOLOTĀJIEM UN VECĀKIEM PAR SPECIĀLĀM VAJADZĪBĀM	37
METODISKS ATBALSTS IEKĻAUTIEM SKOLĒNIEM AR DAUDZVEIDĪGĀM IZGLĪTĪBAS VAJADZĪBĀM.....	38

IEVADS

Nākotnes sabiedrību raksturo arvien pieaugoša individualizācija – atšķirīgi zināšanu un prasmju līmeņi indivīdiem, atšķirīgi mērķi, mācību laika un veidu izvēles iespējas u.c. Valsts kopējās attīstības kontekstā ir būtiski, ka ikvienam indivīdam ir pieejams mūsdienīgs, kvalitatīvs un uz darba tirgū augsti novērtētu prasmju apguvi un attīstību orientēts izglītības piedāvājums. Latvijas izglītības sistēmā veidojami tādi izglītības risinājumi, kas vērsti uz ikviena bērna, jaunieša un pieaugušā zināšanu un prasmju attīstību.

Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam tiek izvirzītas noteiktas prioritātes un uzdevumi. Nozīmīga prioritāte ir nodrošināt augstas kvalitātes speciālo izglītību un iekļaujošas izglītības pieeju visos izglītības līmeņos, tās ietvaros paredzot preventīvus pasākumus nolūkā samazināt izglītības pārtraukšanas risku personām ar invaliditāti, kā arī jaunu finansēšanas modeļu ieviešanu, cita starpā publisko un privāto partnerību nelabvēlīgā situācijā nonākušu skolēnu un studentu atbalstam.¹

Lai veiksmīgāk īstenotu iekļaujošas izglītības pieeju visos izglītības līmeņos, ir nepieciešams veidot tādu atbalsta mehānisma nodrošināšanu, lai tieši izglītības piedāvājums atbilst izglītojamo speciālām vajadzībām, spējām, prasmēm un iepriekšējai pieredzei, tādējādi veidojot pamatu individuālām mācību iespējām un veidiem un katra indivīda izaugsmei, palielinot līdzdalības iespējas mācību procesā, kopienas dzīvē, kultūras, sporta, pilsoniskās dzīves un ekonomiskajās aktivitātēs.

ATBALSTA PASĀKUMU NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

- Izglītības un zinātnes ministrijas un Valsts izglītības satura centra sagatavotajos grozījumos Ministru kabineta 2022. gada 5. jūlija noteikumos Nr. 398 **"Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību", kas paredz atbalsta pasākumu izmantošanu skolēniem ar speciālām vajadzībām valsts pārbaudes darbos**", 5. daļas 20. un 25. punkts nosaka skolēniem ar speciālām vajadzībām atšķirīgus valsts pārbaudes darbu norises darbības laikus un atbalsta pasākumus, kas minēti pedagoģiski medicīniskās komisijas, logopēda, skolotāja logopēda, speciālā pedagoga, izglītības vai klīniskā psihologa atzinumā par izglītojamam nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem mācību procesa un valsts pārbaudes darbu laikā. Valsts pārbaudes darbos piemēro atbalsta pasākumus, kādus izglītojamais ir saņēmis izglītības programmas īstenošanas procesā.⁵
- Vispārējās izglītības likuma 53. pantā⁶ un Ministru kabineta 2019. gada 19. novembra noteikumos Nr.556 **"Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamus ar speciālām vajadzībām"** noteikts, ka atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām, kuri integrēti vispārējās izglītības iestādē, nodrošina izglītības iestāde.⁶ Izglītības iestāde katram integrētam izglītojamajam ar speciālām vajadzībām izstrādā individuālu izglītības programmas apguves plānu. **Atbilstoši katra izglītojamā speciālajām vajadzībām tiek nodrošināti atbalsta pasākumi mācību procesā un pārbaudes darbos.**⁷
- Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 4. panta 9. punktu izdoti Ministru kabineta 2023. gada 23. janvāra noteikumi Nr. 31 **"Kārtība, kādā izglītojamie atbrīvojami no noteiktajiem valsts pārbaudījumiem, kas nosaka kārtību, kādā izglītojamie atbrīvojami no noteiktajiem valsts pārbaudījumiem"**, 2.3. punkts nosaka informāciju un ieteikumus par pieteikšanos un atbrīvošanu no valsts pārbaudes darbiem. 4. punkts nosaka izglītojamo pamatzglītības pakāpē ar garīgās attīstības traucējumiem, smagiem garīgās attīstības vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem

atbrīvojumu no valsts pārbaudījumiem par pamatzglītības ieguvu ar izglītības iestādes vadītāja rīkojumu, pamatojoties uz pilngadīga izglītojamā vai nepilngadīga izglītojamā likumiskā pārstāvja iesniegumu un valsts vai pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu.⁸

- Saskaņā ar Vispārējā izglītības likuma 4. panta 18. punktu, 26. panta otro daļu un 52. pantu izdoti Ministru kabineta 2022. gada 13. janvāra noteikumi Nr.11 **“Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātās prasības izglītojamo pārceļšanai nākamajā klasē”**, 1.1. punktā nosaka kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības programmās, tajā skaitā speciālās izglītības programmās, kā arī pirmsskolas izglītības programmās speciālās izglītības iestādēs un speciālās pirmsskolas izglītības grupās (turpmāk – izglītības programma), un atskaitīti no tām.⁹
- Izglītības un zinātnes ministrijas un Valsts izglītības satura centra sagatavotajos grozījumos Ministru kabineta 2022. gada 5. jūlija noteikumos Nr. 398 **“Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību”**, 23.¹ un 23.² punkts Centrs nosaka diasporas bērniem un Ukrainas civiliedzīvotājiem atšķirīgus valsts pārbaudes darbu norises darbību laikus un atbalsta pasākumus, kas paredz kārtot eksāmena rakstu daļu atsevišķā telpā.¹⁰

Ieteikumi skolotājiem un vecākiem!

- No valsts pārbaudījumiem skolēnu var atbrīvot ar ārsta – speciālista vai ārstu konsīlija atzinumu. To paredz 2023. gada 24. janvārī Ministru kabinetā pieņemto noteikumu Nr. 31. punkts 2.3.
- Skolēnu var atbrīvot no valsts pārbaudes darbiem ar izglītības iestādes vadītāja rīkojumu saskaņā ar izrakstu no ārsta – speciālista vai ārstu konsīlija.
- Tāpat nepieciešams iesniegums no skolēna vecākiem vai paša skolēna, ja viņš sasniedzis pilngadību. Šie dokumenti izglītības iestādē jāiesniedz ne vēlāk kā līdz konkrētā mācību gada 1. martam.
- Skolēni, kuri netiks atbrīvoti no valsts pārbaudījumiem, būs tiesīgi saņemt savām speciālajām vajadzībām atbilstošus atbalsta

pasākumus saskaņā ar noteikumiem par valsts pārbaudījumu norises kārtību un noteikumiem par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību.

Atbalsta pasākumu norisi reglamentē

Ministru kabineta 2013. gada 17. decembra noteikumi Nr.1510 **Valsts pārbaudījumu norises kārtība** (punkti 12.5., 13., 14., 80., 81.)
Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/263462-valsts-parbaudijumu-norises-kartiba>

Ministru kabineta 2022. gada 5. jūlija noteikumi Nr. 398 **Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību** (punkti 20, 23.¹, 23.², 25, 29).Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/333792-noteikumi-par-centralizeto-eksamenu-saturu-un-norises-kartibu>

Ministru kabineta 2022. gada 13. janvāra noteikumi Nr.11 **Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātās prasības izglītojamo pārceļšanai nākamajā klasē** (punkti 4, 4.5, 14, 14.1., 15, 16, 18, 27, 32)
Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/329096-kartiba-kada-izglitojamie-tiek-uznemti-visparejas-izglitibas-programmas-un-atskaititi-no-tam-ka-ari-obligatas-prasibas-izglitoj...>

Ministru kabineta 2023. gada 24. janvāra noteikumi Nr.31 **Kārtība, kādā izglītojamie atbrīvojami no noteiktajiem valsts pārbaudījumiem** (punkti, 2, 2.2., 3, 4) Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/339025-kartiba-kada-izglitojamie-atbrivojami-no-noteiktajiem-valsts-parbaudijumiem>

Ministru kabineta 2019. gada 1. septembra noteikumi Nr.556 **Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamus ar speciālām vajadzībām** (punkti 4, 5, 7 un 1. pielikums) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/310939-prasibas-visparejas-izglitibas-iestadem-lai-to-istenotajas-izglitibas-programmas-uznemtu-izglitojamus-ar-specialam-vajadzibam>

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem *atbalsta pasākumus* var izmantot skolēni, kuriem:

- nav pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinuma, bet, kuriem konstatētas attīstības vai mācīšanās grūtības, izglītības iestādes atbalsta speciālisti (izglītības vai klīniskais psihologs, logopēds, skolotājs logopēds vai speciālais pedagogs), pamatojoties uz pilngadīga izglītojamā, nepilngadīgu izglītojamā vecāku, bāriņtiesas iecelto aizbildņu vai aizgādņu (turpmāk – likumiskais pārstāvis) iesniegumu, veic attiecīgi pedagoģisko vai psiholoģisko novērtējumu un sniedz atzinumu par atbalsta pasākumiem;
- ir pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums par speciālās izglītības programmu;
- ir pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums par atbalsta pasākumu nepieciešamību vispārējā pamatizglītības programmā;
- logopēda novērtēšanas ziņojums par runas un valodas izpētes rezultātiem;
- speciālā pedagoga izvērtējums par pedagoģiskās izpētes rezultātiem;
- izglītības vai klīniskā psihologa atzinums par psiholoģiskās izpētes rezultātiem.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem *atbalsta pasākumus centralizētajos eksāmenos* par vidējās izglītības apguvi var izmantot skolēni, kuriem ir:

- Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas vai pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums par atbilstošas izglītības programmas īstenošanu vai pedagoģiski medicīniskās komisijas, logopēda, skolotāja logopēda, speciālā pedagoga, izglītības vai klīniskā psihologa atzinums par izglītojamam nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem mācību procesa un valsts pārbaudes darbu laikā, pamatojoties uz pilngadīga izglītojamā vai nepilngadīga izglītojamā likumiskā pārstāvja iesniegumu, kas līdz attiecīgā mācību gada 1. martam iesniegts izglītības iestādes vadītājam.

Ja skolēna vecāki (likumiskie pārstāvji) skolā iesniedz ārstniecības personas (ģimenes ārsta, neirologa, bērnu psihiatra) atzinumu par atbalsta pasākumu nepieciešamību, jādūdz vecāki kopā ar skolēnu apmeklēt logopēdu, psihologu vai pedagoģiski medicīnisko komisiju. Tas nepieciešams, lai atbalsta pasākumus varētu noformēt atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem. Atbalsta pasākumu noformēšana, pamatojoties uz ārstniecības personas atzinumu neatbilst spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam, un nav pieļaujama.

Ieteikumi skolotājiem un vecākiem!

Lai nodrošinātu vairāk informācijas par atbalsta pasākumiem skolēniem ar speciālām vajadzībām, valstī darbojas vienpadsmit **speciālās izglītības attīstības centri, kas izstrādā metodiskos materiālus par atbalsta pasākumu piemērošanu** un ievieto tos savas skolas tīmekļa vietnē, kā arī konsultē skolotājus, vecākus, interesentus.

Vairāk informācijas par speciālās izglītības attīstības centriem ir skatāma IZM tīmekļvietnes sadaļā: Iekļaujošā un speciālā izglītība/Speciālās izglītības attīstības centri. Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/ieklausos-izglitiba-un-speciala-izglitiba>

LĒMUMA PIENĒMŠANA PAR ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANU

Kas būtu jāņem vērā

Lai atbalsta pasākumi mācību procesā un pārbaudes darbos atbilstu skolēna vajadzībām:

- to izvēlē jāpiedalās tiem, kuri vislabāk pārzina skolēna speciālās vajadzības, kā arī skolēna stiprās un vājās puses – skolēnam, mācību priekšmeta skolotājam, skolas atbalsta komandai;
- atbalsta pasākumi jāaskaņo ar skolēna vecākiem;
- lēmums par atbalsta pasākumu nepieciešamību jāpieņem par katru skolēnu atsevišķi, ņemot vērā viņa speciālās vajadzības, nevis par klasi vai vairākiem skolēniem kopā;
- atbalsta pasākumi jāplāno tajā jomā, kurā skolēna speciālās vajadzības var būt šķērslis viņa zināšanu un prasmju demonstrēšanai.

Piemēram: ja skolēnam ir rakstīšanas traucējumi, tad nav nepieciešams plānot atbalsta pasākumu, kas paredz uzdevumu noteikumu lasīšanu priekšā:

- skolēnam jāsaprot izvēlēto atbalsta pasākumu jēga – kādēļ tie viņam nepieciešami un kā tie palīdzēs mācību satura apguvē;
- skolēnam, kurš mācās atbilstoši individuālajam izglītības programmas apguves plānam, atbalsta pasākumi jānorāda šajā plānā.

SKOLAS ATBALSTA KOMANDAS LOMA LĒMUMA PIENĒMŠANĀ

Skolas atbalsta komandai ir svarīga loma, izvērtējot skolēna speciālās vajadzības un izvēloties nepieciešamos atbalsta pasākumus. Korekts atbalsta komandas lēmums nodrošinās skolēnam iespēju parādīt savas zināšanas un prasmes, kā arī justies līdzvērtīgi ar pārējiem skolēniem.

Lai noteiktu piemērotākos atbalsta pasākumus mācību procesā, atbalsta komandai vajadzētu atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai skolēns spēs piedalīties mācību procesā un atbilstoši savām spējām nokārtot pārbaudes darbu, neizmantojot atbalsta pasākumus?
- vai skolēna speciālās vajadzības ietekmēs viņa spēju demonstrēt apgūtās zināšanas un prasmes?
- kādus atbalsta pasākumus skolēns ir saņēmis mācību procesa laikā?
- kādi atbalsta pasākumi skolēnam ir nepieciešami pārbaudes darbā?

Pieņemot lēmumu par atbalsta pasākumu nepieciešamību valsts pārbaudes darbos, jāizvērtē:

- individuālajā izglītības programmas apguves plānā norādītie atbalsta pasākumi;
- skolēna paveiktais mācību stundu laikā;
- skolēna līdzšinējais sniegums klases, skolas, pārbaudes darbos.

Ieteikumi skolotājiem un speciālistiem!

Skolēni ar speciālām vajadzībām atbalsta pasākumus izmanto ikdienas mācību procesā, jo tie viņiem ir zināmi un ir tiešā veidā saistīti ar atbalsta pasākumiem, kuri būs nepieciešami pārbaudes darbā. Mācību procesa laikā izmantotie atbalsta pasākumi nodrošina svarīgu informāciju lēmumu pieņemšanai. Tomēr ne visi atbalsta pasākumi, kurus izmanto mācību procesa laikā, būs nepieciešami pārbaudes darbos.

Piemēram: *skolēnam ar lasīšanas traucējumiem vēstures stundās var lasīt priekšā tekstu vai atskaņot to audioierakstā, taču valodu pārbaudes darbā, kurā tiek pārbaudīta skolēna lasītprasme, šādu atbalsta pasākumu izmantot nevar, jo tas ļaus vērtēt skolēna klausīšanās, nevis lasīšanas prasmi.*

Atbalsta pasākumi periodiski ir jāizvērtē (vēlams divas reizes mācību gada laikā). Skolēnam, pārejot uz katru nākamo klasi, atbalsta pasākumi var mainīties. Iespējams, ka daļai skolēnu atbalsta pasākumi, kuri tika izmantoti 3. klases noslēguma pārbaudes darbā, beidzot 6. klasi, vairs nebūs nepieciešami. Tomēr ir iespējams, ka, skolēna veselības stāvoklim pasliktinoties, var rasties nepieciešamība pēc jauniem atbalsta pasākumiem.

ATBALSTA PASĀKUMU VEIDI

Atbalsta pasākumus pēc to izmantošanas veida var iedalīt vairākās grupās. Biežāk lietotais iedalījums ir atbalsta pasākumi saistībā ar:

- iepazīšanos ar darba informāciju;
- atbildes sagatavošanu un sniegšanu;
- darba vietu;
- darba laiku un darba daļu secību.

Atbalsta pasākumi skolēnam – iepazīšanās ar darba informāciju

Atbalsta pasākumi šajā jomā nodrošina skolēnam iespēju uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju iegūt ne vien vizuāli, bet arī audiāli vai taktilā veidā.

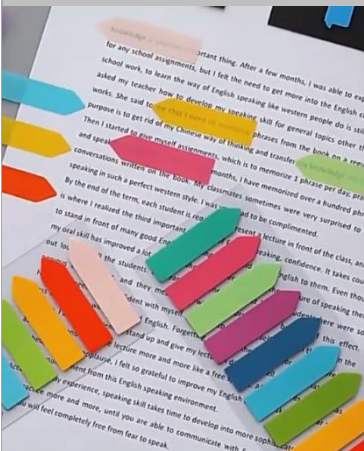
Informācijas iegūšana audiāli – darba uzdevumu nosacījumus, uzdevumus un atbilžu variantus atskaņo audioformātā vai lasa priekšā. Informācijas iegūšana taktilā veidā – darba materiāli Braila rakstā.

Informācijas iegūšana vizuāli – zīmju valodas izmantošana uzdevuma nosacījumu skaidrošanā, materiālu sagatavošana palielinātā drukā, mazāks uzdevumu skaits vienā darba lapā. Šajā grupā atbalsta pasākums ir arī palīglīdzekļu, kuri uzlabo teksta uztveri, izmantošana.

Piemēram, lasot uzdevumus, izmanto šablonu (rāmīti), kas atsedz nelielu teksta daļu:

Var lietot krāsainu caurspīdīgu materiālu (filtru, plēvi), lai mainītu lasāmā teksta kontrastu tiem skolēniem, kuriem melni burti uz balta fona apgrūtina lasīšanu.

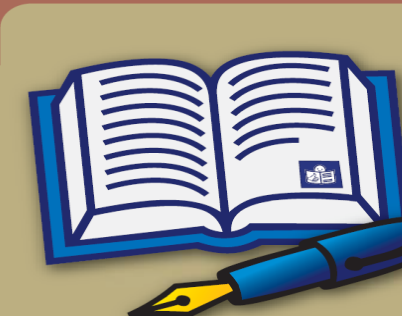
Tāpat palīglīdzeklis varētu būt marķieris vai indeksa lapiņas, lai izdarītu atzīmes tekstā.

Lai atvieglotu lasīšanas apguvi skolēniem ar speciālām vajadzībām, tekstu un darba lapu izveidē var izmantot vieglās valodas pamatprincipus par burtu veidiem, teksta izvietojumu un krāsu izmantošanu tekstos.

Vairāk informācijas par vieglās valodas vadlīnijām ir skatāma LU tīmekļvietnē:Pieejams:

https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Projekti/perlsi/Viegla_valoda_Rokasgramata.pdf

Ar Eiropas standartiem latviešu valodā viegli lasāmas un saprotamas informācijas veidošanai var iepazīties tīmekļvietnē.

<h2>Informācija</h2> <p>Eiropas standarti viegli lasāmas un saprotamas</p> 	<h3>Eiropas standarts</h3> <ul style="list-style-type: none">• viegli lasāmas un saprotamas informācijas veidošana <p>Pieejams tīmekļa vietnē: https://easy-to-read.eu/wpcontent/uploads/2014/12/LV_Information_for_all.pdf</p>
---	--

Lai izveidotu vienkāršus un saprotamus mācību materiālus vai darba lapas skolēniem ar dažādām speciālām vajadzībām, vēlams izmantot Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras projektā izveidotās ***Pamatnostādnes pieejamai informācijai (IKT informācijas pieejamībai mācību procesā)***.

	<h2>PAMATNOSTĀDNES PIEEJAMAI INFORMĀCIJAI</h2> <p>IKT INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBAI MĀCĪBU PROCESĀ (ICT4IAL)</p>	
<p>Pieejams tīmekļvietnē https://www.ict4ial.eu/download-guidelines</p>		

Atbalsta pasākumi skolēnam – Atbildes sagatavošana un sniegšana

Šīs grupas atbalsta pasākumi paredz uzdevumu veikšanā izmantot citus līdzekļus, ne tikai papīru un pildspalvu.

Piemēram, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju un digitālo rīku (datora, viedtālrunis, planšetes, u.c.) izmantošana uzdevumu izpildei, skolēna diktētās atbildes pierakstīšanu vai iespēju mācību saturu atbildēt mutiski, kā arī atbilžu rakstīšana uzreiz atbilžu lapā.

Atbildes sagatavošanai ir iespējams izmantot arī atgādnes. Atgādne ir īsā, koncentrētā veidā sniegta vizuāla informācija, kas skolēnam ar speciālām vajadzībām palīdz veikt uzdevumu.

Atgādnēs var būt

Likumi (piemēram, pareizrakstības likumi)

Sakarības (piemēram, mēru sakarības matemātikā)

Formulas (piemēram, matemātikā, fizikā)

Algoritmi (norādījumi, kā veikt noteiktu uzdevumu)

Shēmas (piemēram, dzimtajā valodā, ģeogrāfijā)

Tabulas (piemēram, reizināšanas tabula)

Paraugi (piemēram, teikuma locekļu pasvītrojumu paraugi latviešu valodā)

Ieteikumi skolotājiem!

Atgādņu izmantošanā mācību procesā – skolēniem ir jā māca kā tajās orientēties, kā izmantot tālāk atgādnēs atrasto informāciju. Atgādnes var būt individuālā komplektā vienam skolēnam, var būt skolēnu grupai un var būt pieejamas arī klasē pie sienas visu skolēnu izmantošanai.

ATGĀDŅU PARAUGI

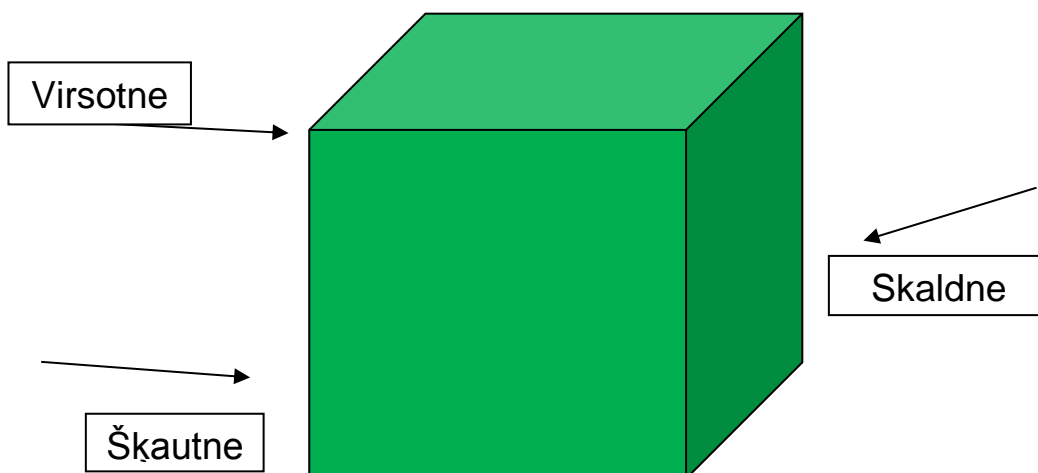
Atgādnes matemātikā¹¹

Atslēgas vārdi teksta uzdevumos	Darbība
Par tik vairāk	+
Par tik mazāk	-
Tik reižu mazāk	:
Tik reižu vairāk	X
Par cik vairāk vai mazāk?	-
Cik reižu vairāk vai mazāk?	:
Cik kopā? Cik pavisam?	+

Šeit redzamā atgādne var atrasties arī klasē pie sienas visu skolēnu lietošanai

Darbību īpašības
Summa nemainās, ja saskaitāmos maina vietām $a + b = b + a$ $1 + 3 = 3 + 1$
Reizinājums nemainās, ja reizinātājus maina vietām $a \times b = b \times a$ $2 \times 3 = 3 \times 2$
Ja saskaitāmos savieno grupās, summa nemainās $a + (b + c) = (a + b) + c$ $1 + (2 + 3) = (1 + 2) + 3$
Ja reizinātājus savieno grupās, reizinājums nemainās $a \times (b \times c) = (a \times b) \times c$ $2 \times (3 \times 4) = (2 \times 3) \times 4$

KUBAM IR 6 SKALDNES, 12 ŠĶAUTNES UN 8 VIRSOTNES

Atgādnes latviešu valodā¹²

Locījumi	Jautājumi
Nominatīvs	KAS?
Ģenitīvs	KĀ? (nav)
Datīvs	KAM? (dod)
Akuzatīvs	KO? (redzu)
Instrumentālis	AR KO? (kopā)
Lokatīvs	KUR? (iekšā)
Vokatīvs	-

Šeit redzamā atgādne var atrasties arī klasē pie sienas visu skolēnu lietošanai

Teikumu iedalījums pēc uzbūves

Vienkāršs nepaplašināts teikums (teikumā ir tikai teikuma priekšmets un izteicējs)

Piemērs: *Meitene lasa.*

Vienkāršs paplašināts teikums (teikuma priekšmets, izteicējs un citi teikuma locekļi)

Piemērs: *Meitene lasa jaunu grāmatu.*

Salikts teikums (teikumā ir divi gramatiskie centri)

Piemērs: *Meitene lasa grāmatu, bet zēns raksta domrakstu.*

Atgādne literatūrā

Domraksts ir autora domu un emociju izpausme rakstveidā

Domraksta temats

vienā vai vairākos vārdos izteikts skaidrs norādījums, par ko jāraksta domraksts

Domrakstam ir trīs galvenās daļas: ievads, iztīrājums, nobeigums

Katru daļu sāk jaunā rindkopā ar atkāpi no lapas malas

Ievads (viena rindkopa)

pamato, par ko domrakstā rakstīsi un kāpēc tas ir svarīgi

Iztīrājums (vismaz divas rindkopas)

atklāj tematu, izmantojot piemērus, citātus un faktus

Nobeigums (pēdējā rindkopa)

izsaki savus secinājumus par iztīrājuma daļā minētajām domām

Kad pabeigsi rakstīt

uzmanīgi izlasi uzrakstīto tekstu un izlabo kļūdas, kuras ieraudzīji

Atgādnes angļu valodā¹³

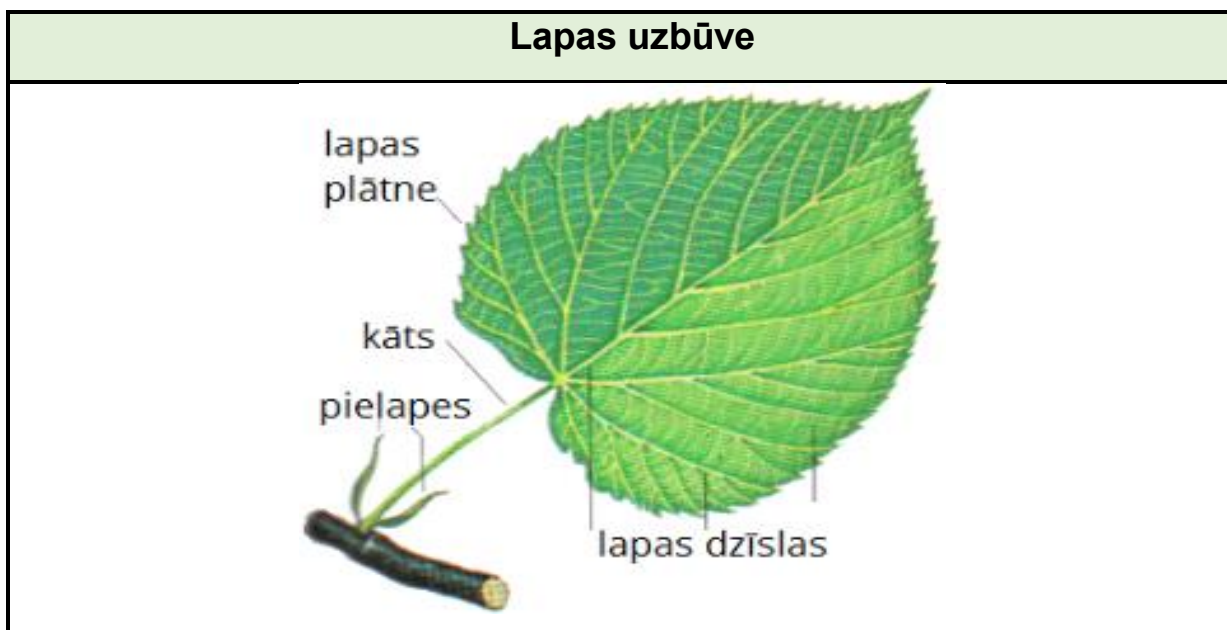
Abas zemāk redzamās atgādnes angļu valodā ir par tēmu “Apstākļa vārds”, bet tās ir atšķirīgas, un tās var izmantot dažādiem skolēniem atbilstoši viņu spējām, uztveres īpatnībām un angļu valodas zināšanām.

	Adverb	Apstākļa vārds
100%	always	vienmēr
90%	usually	parasti
70%	often	bieži
50%	sometimes	reizēm
30%	occasionally	laiku pa laikam
10%	seldom	reti
5%	hardly ever	gandrīz nekad
0%	never	nekad

always									
usually									
often									
generally									
sometimes									
rarely									
seldom									
hardly ever									
never									

No šeit redzamajām atgādnēm vairākas (piemēram, **Locījumi** vai **Darbības secība**) var atrasties arī klasē pie sienas visu skolēnu lietošanai.

Atgādne bioloģijā¹⁴

Atgādne vēsturē¹⁵

LŪDZU, ATCERIES!	
RELIGIJA	Mācība par dievišķo pasauli
KRISTIETĪBA	Jēzus Kristus radīta reliģija
KRISTIEŠI	Kristietības piekritēji
KĀRTA	Cilvēku grupa ar noteiktu uzdevumu sabiedrībā
GARĪDZNIECĪBA	Ticīgo organizācijas vadītāji, kuri vada lūgšanas ceremonijas
BRUŅINIEKS	Bruņās tērpts karavīrs
HRONIKA	Notikumu apraksts pa gadiem

Atgādne – darbības secība (algoritms)

Dari tā!	
Vispirms	Izlasi uzdevumu vairākas reizes
Noskaidro	Kas uzdevumā ir zināms un kas jāaprēķina
Padomā	Kas jāatrisina vispirms
Pēc tam	Izpildi nākamās darbības
Beigās	Pieraksti atbildi
	Pārbaudi atbildi!

Ieteikumi skolotājiem un speciālistiem!

Atgādņu izmantošana mācību procesā un pārbaudes darbos ir jāpārdomā, un to nedrīkst pārspīlēt. Mācību procesā ir jāaizsedz tās atgādņu rindas vai daļas, kuras skolēns jau ir apguvis un prot pielietot praksē. Pārbaudes darbā jāizmanto tikai tās atgādnes, kuras izmantotas mācību procesā un kurās ir būtiska informācija.

Jāatceras, ka mācību grāmata vai skolēna pierakstu klade nav atgādne, pārbaudes darbā tās izmantot nedrīkst!

Svarīgi sekot, lai skolēns neizmantotu viņam nepiemērotus atbalsta pasākumus, piemēram, reizināšanas tabulas kā atgādnes izmantošana skolēnam, kurš reizināšanas tabulu ir iemācījies, mazinās skolēna motivāciju pēc sasniegumiem un var traucēt orientēties citās, viņam nepieciešamās atgādnēs.

Skolēniem ar garīgās veselības traucējumiem (piemēram, uzmanības/ aktivitātes, uzvedības traucējumiem) mācību procesā var izmantot vizuālas, verbālas, taktiskas atgādnes darba organizēšanai, kuras palīdz skolēnam koncentrēties darbam.

Atbalsta pasākumi – skolēna darba vieta

Atbalsta pasākumi, kas saistīti ar skolēna darba vietu, ir:

- iespēja uzdevumus vai pārbaudes darbus veikt atsevišķā telpā individuāli vai nelielā skolēnu grupā;
- iespēja uzdevumus vai pārbaudes darbu veikt telpā ar labu skaņas izolāciju vai telpā, kurā nav vizuālās informācijas, kas varētu novērst skolēna uzmanību;
- skolēnam ar kustību traucējumiem speciāli pielāgota sola vai krēsla izmantošana u.c.

Atbalsta pasākumi – darba laiks un darba daļu secība

Šīs grupas atbalsta pasākumi ir, piemēram, papildu laiks uzdevumu vai pārbaudes darba veikšanai, pārbaudes darba pagarinājums divu dienu ietvaros, papildu pārtraukumi darba laikā. Atbalsta pasākums varētu būt arī izmaiņas veicamā darba daļu secībā, piemēram, lai skolēnam, kurš ātri nogurst, būtu iespējams grūtāko pārbaudes darba daļu kārtot vispirms.

ATBALSTA PASĀKUMU PIEMĒRI

Iesaka speciālisti

Psihologs

- Uzdevumu formulējumus vēlams vienkāršot, pasniegt pa daļām, piedāvāt vizuālu atbalstu.
- Samazināt darba kvantitāti, akcentu liekot uz kvalitāti – labāk, lai 4 piemēru vietā izpilda 2, bet ar sapratni par paveikto.
- Mājās un skolā ieviest un konsekventi uzturēt skaidri zināmus kārtības noteikumus.
- Nodrošināt, lai mutvārdu instrukcijas tiktu dublētas ar rakstveida instrukcijām.
- Ierobežot ārējos stimulus, kas novērš uzmanību.
- Lietot diagrammas un zīmējumus, lai skaidrotu matemātikas jēdzienus.
- Pārbaudes uzdevumus veikt testu veidā.
- Mācīt veidot darbības plānu, darboties pa soļiem.
- Sniegt pozitīvu emocionālu atbalstu.

Logopēds

- Atļauts lasīt priekšā uzdevuma nosacījumus un tekstus vairākas reizes – lasa skolotājs, ievērojot loģisko izteiksmi, bet neuzsverot pareizo atbildi vai risinājuma virzienu.
- Rakstītais teksts palielinātā drukā (vēlams vismaz 16.fonta lielums), ar palielinātu attālumu starp rindām (vēlams "Arial" fontā).
- Atļauts izmantot kādu no palīglīdzekļiem, kuri uzlabo teksta uztveri.
- Atļauts izmantot atgādnes par gramatikas likumiem atbilstoši apgūstamajai tēmai.
- Atļauts izvēlēties ērtāko rakstāmriku un līniju platumu pierakstos.

ATBALSTA PASĀKUMI VALSTS PĀRBAUDES DARBOS

Mērķis, uzdevumi un nodrošināšana atbilstoši speciālām vajadzībām

Valsts pārbaudes darba uzdevums ir:

- nodrošināt skolēnam iespēju parādīt, vai viņš ir apguvis mācību programmā izvirzītos sasniedzamos rezultātus. Visiem skolēniem ir jābūt iespējai piedalīties pārbaudes darbos un saņemt vērtējumu par paveikto;
- valsts pārbaudes darbu būtiska iezīme ir to centralizācijas pakāpe, t.i., visiem vienādas prasības, vienāda pārbaudes darba norise un vērtēšanas kārtība.

Atbalsta pasākumi pārbaudes darbos ir:

- izmaiņas pārbaudes darba norises kārtībā un/vai pārbaudes darba uzdevumu izkārtojumā un noformējumā, kā arī palīg līdzekļu izmantošana, lai mazinātu skolēna ar speciālām vajadzībām traucējumu radīto ietekmi uz spēju demonstrēt zināšanas un prasmes jomās, kuras pārbaudes darbā vērtē.

Ieteikumi skolotājiem un speciālistiem!

Atbalsta pasākumi sniedz iespēju skolēnam ar speciālām vajadzībām būt līdzvērtīgā situācijā ar pārējiem pārbaudes darba kārtotājiem, nevis dod viņiem priekšrocības.

Atbalsta pasākumu mērķis nav uzlabot skolēna sniegumu, bet gan nodrošināt viņam iespēju atbilstoši spējām parādīt apgūtās zināšanu un prasmes.

Visiem skolēniem ar speciālām vajadzībām valsts pārbaudes darbos ir nodrošināts pagarināts darba izpildes laiks (atbilstoši traucējuma veidam 30% – 100%) un biežāki starpbrīži. Citi atbalsta pasākumi valsts pārbaudes darbos skolēniem ar speciālām vajadzībām tiek nodrošināti atbilstoši traucējuma veidam.

Ieteicamie atbalsta pasākumi valsts pārbaudes darbos izglītojamiem ar speciālām vajadzībām

Saskaņā ar Ministru kabineta 2022. gada 5. jūlija noteikumiem Nr. 398 "Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību" un Ministru kabineta 2019. gada 19. novembra noteikumiem Nr.556 "Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamos ar speciālām vajadzībām".³

Traucējuma veids	Ieteicamie atbalsta pasākumi
Izglītojamam ar redzes traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks – līdz 100% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits. 3. Teksts palielinātā drukā. 4. Teksta palielinātāja iekārtas vai citu palīglīdzekļu lietošana, lai uzlabotu informācijas saskatāmību. 5. Klausīšanās daļā pauzes starp uzdevumu nosacījumiem un uzdevumiem pagarina līdz 100%. Visu ierakstu drīkst klausīties atkārtoti vienu reizi. 6. Atļauts lasīt priekšā uzdevuma nosacījumus.
Izglītojamam ar dzirdes traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks – līdz 100% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits. 3. Klausīšanās daļā pauzes starp uzdevumu nosacījumiem un uzdevumiem pagarina līdz 100%. Visu ierakstu drīkst klausīties atkārtoti vienu reizi. 4. Burtisks uzdevumu nosacījumu tulkojums zīmju valodā. 5. Atbrīvot no pārbaudes darba klausīšanās un (vai) mutvārdu daļas
Izglītojamam ar fiziskās attīstības traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. izglītojamajam ar ļoti smagiem kustību traucējumiem, kuram ir apgrūtināta rakstīšana – līdz 100% no kopējā darba laika; 1.2. izglītojamajam ar citiem kustību traucējumiem – līdz 30% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits. 3. Datora izmantošana (valodu eksāmenos bez teksta redaktora iespējām) rakstiskas atbildes sniegšanai. 4. Izglītojamo ar valodas traucējumiem, kas neļauj demonstrēt runātprasmi, var atbrīvot no pārbaudes darba mutvārdu daļas kārtošanas. 5. Rakstu darbus aizstāt ar mutiskām atbildēm, kuras

	<p>tiek fiksētas audioierakstā, ja izglītojamais fiziskās attīstības traucējumu dēļ nevar rakstīt.</p> <p>6. Iespēja izmantot asistentu atbalstam darbībās, kas nav saistītas ar pārbaudījuma satura skaidrošanu.</p>
Izglītojamam ar valodas traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks – līdz 30% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits. 3. Atļauts lasīt priekšā uzdevuma nosacījumus. 4. Rakstītais teksts palielinātā drukā. 5. Izmantot palīglīdzekļus, kuri uzlabo teksta uztveri. 6. Datora izmantošana (valodu eksāmenos bez teksta redaktora iespējām) rakstiskas atbildes sniegšanai. 7. Izglītojamo ar valodas traucējumiem, kas neļauj demonstrēt runātprasmi, var atbrīvot no pārbaudes darba mutvārdu daļas kārtošanas.
Izglītojamam ar mācīšanās traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks – līdz 30% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits. 3. Izglītojamais ar lasīšanas traucējumiem drīkst izmantot palīglīdzekļus, kuri uzlabo teksta uztveri. 4. Atļauts lasīt priekšā uzdevuma nosacījumus. 5. Datora izmantošana (valodu eksāmenos bez teksta redaktora iespējām) rakstiskas atbildes sniegšanai.
Izglītojamam ar garīgās veselības traucējumiem	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarināts darba izpildes laiks – līdz 30% no kopējā darba laika. 2. Palielināts starpbrīžu skaits.

Ieteikumi skolotājiem un speciālistiem!

Jāatceras, ka Valsts pārbaudes darbos var izmantot tikai tos atbalsta pasākumus, kādus skolēns ir saņēmis izglītības programmas īstenošanas laikā. Ja skolēnam nepieciešami kādi papildu atbalsta pasākumi, kuri nav minēti Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos, skola tos var ierosināt un saskaņot ar Valsts izglītības satura centru (turpmāk – VISC).

ATBALSTA PASĀKUMU IZAICINĀJUMI

(pozitīvie un negatīvie aspekti)

Skolotājiem ir svarīgi iepriekš izvērtēt, cik lielā mērā atbalsta pasākumi ietekmēs skolēna sniegumu.

Atbalsta pasākumu izmantošanas **pozitīvie aspekti**:

- pareizi izvēlēti un lietoti atbalsta pasākumi mācību procesā un pārbaudes darbos nodrošina precīzu un ticamu informāciju par skolēna sniegumu;
- skolēns jūtas labāk, zinot, ka viņa traucējums nebūs šķērslis, lai parādītu mācību laikā apgūtās zināšanas un prasmes;
- atbalsta pasākumi var skolēna sniegumu nedaudz uzlabot;
- palielinās skolēna motivācija mācīties.

Atbalsta pasākumu izmantošanai ir arī **negatīvi aspekti**. Ja atbalsta pasākumi ir neatbilstoši, skolēns pirmo reizi ar tiem sastopas tikai pārbaudes darba laikā vai arī tos lieto nepareizi, tad skolēna sniegums neatbilst viņa patiesajam zināšanu un prasmju līmenim.

Pareiza atbalsta pasākumu izmantošana ir atkarīga ne tikai no skolēna un skolas atbalsta komandas, kas šos pasākumus izvēlējusies, bet arī no pārbaudes darba vadītāja, kura uzdevums ir nodrošināt skolēnam ar speciālām vajadzībām līdzvērtīgus apstākļus pārbaudes darba kārtošanā kā pārējiem skolēniem. Pārbaudes darba vadītāja neprofesionālā rīcība var būt par iemeslu tam, ka skolēna zināšanas un prasmes netiek atbilstoši novērtētas.

IETEIKUMI DARBA LAPU SAGATAVOŠANAI IKDIENĀ UN PĀRBAUDES DARBOS

- Kas jāņem vērā, lai pārbaudes darba saturs un forma nodrošinātu iekļaujošu vērtēšanu

Iekļaujošu vērtēšanu nodrošina ne tikai atbalsta pasākumi, bet arī ikdienas vai pārbaudes darbs, ja, to veidojot, tiek pārdomātas skolēnu speciālās vajadzības. Vairākas ārvalstu skolēnu sasniegumu vērtēšanas aģentūras ir izstrādājušas vadlīnijas iekļaujošu pārbaudes darbu nodrošināšanā, atbalstot atziņu par to, ka tas, kas der izglītojamiem ar speciālām vajadzībām, der visiem skolēniem.

Lielbritānijas Kvalificēšanas un satura pārvalde (Qualifications and Curriculum Authority)¹⁶ ir sagatavojusi metodisku materiālu eksaminācijas aģentūrām, kurā norādīti principi, kas jāņem vērā, lai pārbaudes darba saturs un forma nodrošinātu iekļaujošu vērtēšanu.

Ieteikumi skolotājiem/speciālistiem, kas noder ikdienas vai pārbaudes darbu veidošanā

- Uzdevumu saturu izvēlas tā, lai nediskriminētu izglītojamos ne pēc dzimuma, ne sociālās, ne etniskās, ne reliģiskās, ne kultūras piederības, ne arī tos, kuriem ir speciālās vajadzības.
- Uzdevumu noteikumus formulē vienkārši un nepārprotami.
- Darba materiālos lieto pareiza lieluma un fonta burtus. Izglītojamiem ar uztveres traucējumiem teksts, kas rakstīts 'Arial' fontā ir vieglāk uztverams nekā tas, kurā izmantots 'Times New Roman' fonts.
- Izvairās no gara, sablīvēta teksta lietošanas.
- Neizmanto uzdevumus, kas rakstīti rokrakstā, piemēram, vēstules vai dienasgrāmatas fragmentus.
- Tekstu un jautājumus izkārto uz vienas lapas vai blakus atvērumā.
- Nelieto nevajadzīgas diagrammas, attēlus un zīmējumus, ja tie nav nepieciešami atbildes sagatavošanai.
- Nelieto tekstam tumšu fona toni - tas padara tekstu grūti salasāmu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN SARAKSTS

1. Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam
Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitibas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam> Skatīts:[10.03.2023.]
2. Ministru kabineta noteikumi Nr.322. 3. pielikums (2017) Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju, speciālās izglītības programmas ir vispārējās izglītības programmu īpašie veidi. Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/291524-noteikumi-par-latvijas-izglitibas-klasifikaciju>
Skatīts:[05.01.2023.]
3. Ministru kabineta noteikumi Nr. 556. 1. pielikums (2019). Atbalsta pasākumi izglītojamiem ar speciālām vajadzībām vispārējās izglītības programmas apgūvē. Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/310939-prasibas-visparejas-izglitibas-iestadem-lai-to-istenotajas-izglitibas-programmas-uznemt-izglitajos-ar-specialam-vajadzibam> Skatīts:[05.04.2023.]
4. Ministru kabineta noteikumi Nr. 556. 2. pielikums (2019). Individuālais izglītības programmas apguves plāns izglītojamajam ar speciālām vajadzībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/310939-prasibas-visparejas-izglitibas-iestadem-lai-to-istenotajas-izglitibas-programmas-uznemt-izglitajos-ar-specialam-vajadzibam> Skatīts:[04.04.2023.]
5. Ministru kabineta noteikumi Nr. 398. (2022). Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību. IV. Nodaļa. Atbalsta pasākumi izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.
Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/333792-noteikumi-par-centralizeto-eksamenu-saturu-un-norises-kartibu#p22.7&pd=1> Skatīts:[16.04.2023.]
6. Vispārējās izglītības likums. Pieejams :
<https://likumi.lv/doc.php?id=20243> Skatīts: [3.02.2023.]
7. Ministru kabineta noteikumi Nr. 556. (2019). Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamos ar speciālām vajadzībām. Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/310939-prasibas-visparejas-izglitibas-iestadem-lai-to-istenotajas-izglitibas-programmas-uznemt-izglitajos-ar-specialam-vajadzibam> Skatīts:[04.04.2023.]

8. Ministru kabineta noteikumi Nr. 31. (2023). Kārtība, kādā izglītojamie atbrīvojami no noteiktajiem valsts pārbaudījumiem.

Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/339025-kartiba-kada-izglitojamie-atbrivojami-no-noteiktajiem-valsts-parbaudijumiem> Skatīts:[12.04.2023.]

9. Ministru kabineta noteikumi Nr. 11. (2022).

Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/329096-kartiba-kada-izglitojamie-tiek-uznemti-visparejas-izglitibas-programmas-un-atskaititi-no-tam-ka-ari-obligatas-prasibas-izglitoj...> Skatīts:[17.04.2023.]

10. Ministru kabineta noteikumi Nr. 398. (2022). Noteikumi par centralizēto eksāmenu saturu un norises kārtību. IV. Nodaļa. Atbalsta pasākumi izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.

Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/333792-noteikumi-par-centralizeto-eksamenu-saturu-un-norises-kartibu#p22.7&pd=1> Skatīts:[16.04.2023.]

11. IXL is personalized learning.

Pieejams:<http://www.somersetparentpartnership.org.uk/default.asp>
Skatīts:[11.12.2022.]

12. Uzdevumi. Lv. Mācību vadības platforma.

Pieejams:<https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/9-klase/tekstu-veidi-4539/re-f0d6e9d9-1a08-46e3-bd10-7ea973f34e56> Skatīts:[18.03.2023.]

13. IXL is personalized learning.

Pieejams:<http://www.somersetparentpartnership.org.uk/default.asp>
Skatīts:[11.12.2022.]

14. Uzdevumi.Lv.Mācību vadības platforma.

Pieejams:<https://www.uzdevumi.lv/p/biologija/7-klase/ziedaugu-uzbuves-pamatprincipi-un-vielmaina-11696/augu-organi-un-to-funkcijas-11698/re-ae26acc2-efa3-4c78-8b7f-7073b58ba813> Skatīts:[1.03.2023.]

15. Laure. M., Purēns.V. (2016) Latvijas vēstures palīggrāmatiņa. Rīga, RAKA

16. Qualifications and Curriculum Authority (QCA) (2018).

Pieejams: <https://www.qca.org.uk/> Skatīts:[10.12.2022.]

PIEEJAMIE RESURSI ATBALSTA PASĀKUMU ĪSTENOŠANAI

- Dažādi lejuplādējami atbalsta materiāli/video ieraksti atbalsta speciālistiem/Skolu darbiniekiem. Materiāli ir sagatavoti pdf formātā un ir lejuplādējami.

Vieglā valoda – rokasgrāmata. (2022). Rokasgrāmata, kas liek pamatus vienotu un profesionāli izstrādātu vadlīniju izveidei, kas ļautu visiem interesentiem pēc vienotiem kritērijiem un latviešu valodā atbilstošiem principiem veikt teksta adaptāciju vieglajā valodā.

Pieejams: https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Projekti/perlsi/Viegla_valoda_Rokasgramata.pdf

Pasakas. Grāmata vieglajā valodā. Audiogrāmata ieskaņota Latvijas Neredzīgo bibliotēkas skaņu ierakstu studijā sadarbībā ar Vieglās valodas aģentūru. Pieejams: <https://neredzigobiblioteka.lv/pasakas-gramata-vieglaja-valoda/>

Atbalsts izcilībai. Lasītprasme. Aktivitātes un interaktīvi uzdevumi. Vienaudžu mācīšanās lasītprasmes veicināšanai pirmskolā. 1. klases aktivitātes, 2. - 3. klases aktivitātes, 4. - 6. klases aktivitātes, 7. - 9. klases aktivitātes. Pieejams: <https://atbalstsizcilibai.lv/lasit/lasit-uzdevumi/1-klase/>

Pieejams: <https://atbalstsizcilibai.lv/lasit/lasit-uzdevumi/1-klase/>

Eiropas standarti latviešu valodā viegli lasāmas un saprotamas informācijas veidošanai.

Pieejams:

https://easy-to-read.eu/wpcontent/uploads/2014/12/LV_Information_for_all.pdf

Pamatnostādnes IKT informācijas pieejamībai mācību procesā. Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras projekts.

Pieejams: <https://www.ict4ial.eu/download-guidelines>

Valsts izglītības satura centrs. Speciālā izglītība. Metodiskie materiāli. Pieejams:

https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/metmat_visc.shtml

Valsts izglītības satura centrs. Speciālā izglītība. Sadarbības partneru izstrādātie metodiskie materiāli.

Pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/metmat_citi.shtml

Iekļaujošā un speciālā izglītība. Informatīvie materiāli. (2022). Bērnu klīniskā universitātes slimnīca.

Pieejams: <https://www.veselapasaule.lv/lv/lasitava/iekļaujosa-un-speciala-izglitiba>

Specifiski mācīšanās traucējumi. Informatīvie materiāli. (2022). Bērnu klīniskā universitātes slimnīca.

Pieejams: <https://www.veselapasaule.lv/lv/enciklopedija/diagnoze/specifiski-macisanas-traucejumi>

Autiskā spektra traucējumi. Informatīvie materiāli. (2022). Bērnu klīniskā universitātes slimnīca.

Pieejams: <https://www.veselapasaule.lv/lv/lasitava/autiska-spektra-traucejumi>

Valodas attīstības traucējumi. Informatīvie materiāli. (2022). Bērnu klīniskā universitātes slimnīca.

Pieejams: <https://www.veselapasaule.lv/lv/enciklopedija/diagnoze/valodas-attistibas-traucejumi#simptomu-apraksts>

Latvijas Diskalkulijas Asociācija. Informatīvs materiāls par diskalkuliju. (2022). "Diskalkulija skolā".

Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/sagatavots-informativs-materials-pedagogiem-diskalkulija-skola>

DigiKlase. LV. Platforma skolotājiem tehnoloģiju bagātinātām mācībām. Sadaļa: Ziņa skolotājiem. Mācību materiāli speciālajai un iekļaujošajai izglītībai. Sadaļa: Materiāli/Filtri/ Speciālā iekļaujošā izglītība. Atbalsts iekļaujošai izglītībai. Atbalsts speciālajām vajadzībām.

Pieejams: [https://digiklase.lv/materiali?subject\[0\]=Latvie%C5%A1u%20valoda&accessibility-uztvere\[0\]=Vizu%C4%81l%C4%81%20uztvere&limit=15&filter_opened=0&order_by=published_at&search=](https://digiklase.lv/materiali?subject[0]=Latvie%C5%A1u%20valoda&accessibility-uztvere[0]=Vizu%C4%81l%C4%81%20uztvere&limit=15&filter_opened=0&order_by=published_at&search=)

DigiKlase. LV. Materiālu pielāgošana ierīcēm/pārlūkprogrammām paredzēta skolotāju darba atvieglošanai mācību procesā. Nodarbību, aptauju, aktivitāšu un novērtējumu izveide un nodrošināšana.

Pieejams: https://digiklase.lv/materiali?limit=15&filter_opened=0&order_by=published_at&search=

Skola 2030. Skola katram bērnam: ieteikumi iekļaujošas izglītības īstenošanai. Metodiskais līdzeklis skolu vadības komandai un ikvienam skolas darbiniekam. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/8311>

Skola 2030. Mācību procesa pilnveides atbalsts. Praktiski rīki pārmaiņu vadītājiem” – metodiskais līdzeklis. Pieejams: <https://skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/macibu-procesa-pilnveides-atbalsts-praktiski-riki-parmainu-vaditajiem-metodiskais-lidzeklis>

Skola 2030. Mācību procesa pilnveides atbalsts. PIELIKUMI. Atgādne “Jautājumi un ieteikumi vecāku sarunām ar bērnu”. Atgādne uz attiecību veidošanu orientētai klasei. Atgādne “Gatavojoties stundu vērošanai”. Aptauja “Skolotāja saruna ar vecākiem, uzņemot bērnu pirmajā klasē”. Pieejams: <https://skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/macibu-procesa-pilnveides-atbalsts-praktiski-riki-parmainu-vaditajiem-metodiskais-lidzeklis>

Tiešsaistes semināri/prezentācijas pieejami un skatāmi:

- Valsts *izglītības* satura centra *iekļaujošās* un speciālās *izglītības* nodaļa sadarbībā ar dažādām izglītības iestādēm organizē tiešsaistes seminārus par iekļaujošās un speciālās izglītības tēmām.

VISC/speciālā izglītība/aktuālā informācija/jaunumi. Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunumi?category%5B90%5D=90&created%5Bmin%5D=---.---.----&created%5Bmax%5D=---.---.---->

Tiešsaistes seminārs/prezentācija izglītības pārvaldēm par centralizēto eksāmenu norisi 2022./2023.mācību gadā.
Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-izglitibas-parvaldem-par-centralizeto-eksamenu-norisi-20222023macibu-gada>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: "Diskalkulija (aritmētisko iemaņu traucējumi) – atpazīšana un atbalsts". (2022). Pieejams: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1180584912529538

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: "Psihologa un speciālā pedagoga sadarbība atbalsta sniegšanā bērniem ar speciālām vajadzībām". (2022). Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-psihologa-un-speciala-pedagoqa-sadarbiba-atbalsta-sniegsana-berniem-ar-specialam-vajadzibam>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: "Pozitīvas komunikācijas veicināšana bērnu ar speciālām vajadzībām iekļaušanā pirmsskolā".(2022). Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-pozitivas-komunikacijas-veicinasana-bernu-ar-specialam-vajadzibam-ieklausana-pirmsskola>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: "Atbalsts skolotājiem. DigiKlase – platforma tehnoloģiju bagātinātām mācībām". (2022).Pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-atbalsts-skolotajiem-digiklase-platforma-tehnologiju-bagatinatam-macibam>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: “Atbalsts skolēniem ar autiskā spektra traucējumiem izglītības iestādē”. (2022).Pieejams:

<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-atbalsts-skoleniem-ar-autiska-spektra-traucejumiem-izglitiba-iestade>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: "Skolēnu ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem mācību snieguma vērtēšana".(2022).Pieejams:

<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-skolenu-ar-smagiem-garigas-attistibas-traucejumiem-vai-vairakiem-smagiem-attistibas-traucejumiem-macibu-snieguma-vertesana>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem:”Atbalsta pasākumi skolēniem ar dzirdes traucējumiem iekļaujošā izglītībā”.(2023). Pieejams:

<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-atbalsta-pasakumi-skoleniem-ar-dzirdes-traucejumiem-ieklausos-izglitiba>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: “Kad redzes traucējums var kļūt par iemeslu mācīšanās grūtībām?”(2023).Pieejams:

<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/kad-redzes-traucejums-var-klut-par-imeslu-macisanas-grutibam>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: “Atbalsta iespējas pirmsskolas vecuma bērniem ar komunikācijas traucējumiem”.(2023). Pieejams:

<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/atbalsta-iespejas-pirmsskolas-vecuma-berniem-ar-komunikacijas-traucejumiem>

Tiešsaistes seminārs/prezentācija speciālistiem/skolotājiem un vecākiem: “Individuālais uzvedības korekcijas plāns”(2023).

Pieejams:<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/tiessaistes-seminars-individualais-uzvedibas-korekcijas-plans>

METODISKS ATBALSTS UN KONSULTĀCIJAS SKOLOTĀJIEM UN VECĀKIEM PAR SPECIĀLĀM VAJADZĪBĀM

- Latvijā konsultatīvu un metodisku atbalstu vecākiem, bērniem un pedagogiem/speciālistiem nodrošina Speciālās izglītības attīstības centri

Speciālās izglītības attīstības centri izstrādā mācību vai metodiskos atbalsta materiālus, nodrošina konsultācijas izglītības iestāžu izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām vai viņu likumiskajiem pārstāvjiem neatkarīgi no izglītojamo izglītības ieguves vietas un organizē informatīvi izglītojošus pasākumus, t.sk. pedagogu profesionālās pilnveides pasākumus par iekļaujošo izglītību un palīdzības iespējām izglītojamiem ar speciālām vajadzībām.

Speciālās izglītības attīstības centru metodiskie materiāli:

Viduskurzemes pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://www.viduskurzeme.lv/md-2/metodiskie-materiali/>

Liepājas Līvupes pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://livupe.edu.lv/c229/macibu-un-metodiskie-atbalsta-materiali/>

Daugavpils Stropu pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://dspac.lv/musu-pedagogu-metodiskas-izstradnes>

Rēzeknes pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: http://riac.lv/?page_id=5892

Cēsu Bērzaines pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://www.csip.lv/valodas/>

Valmieras Gaujas krasta vidusskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://vgv.lv/attistibas-centrs/metodiskie-materiali/>

Kokneses pamatskola – attīstības centrs

Pieejams:

http://koknesespamatskolaac.lv/macibu_un_metodiskie_atbalsta_materiali/

Jelgavas pamatskola "Valdeka" – attīstības centrs

Pieejams: <https://jpskvaldeka.lv/metodiskie-materiali/>

Rīgas Strazdumuižas vidusskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://strazduskola.lv/atbalsts/>

Rīgas 5. pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: https://www.r5sips.lv/ac_met-mat.htm

Rīgas 1. pamatskola – attīstības centrs

Pieejams: <https://www.r1sips.edu.lv/attistibas-centrs/metodiskie-materiali/>

METODISKS ATBALSTS IEKĻAUTIEM SKOLĒNIEM AR DAUDZVEIDĪGĀM IZGLĪTĪBAS VAJADZĪBĀM

- Dažādi lejuplādējami atbalsta materiāli/video ieraksti atbalsta speciālistiem/Skolu darbiniekiem. Materiāli ir sagatavoti pdf formātā un ir lejuplādējami.

Skola 2030. Ieteikumi kā attīstīt rakstītprasmi. Pieejams:

https://skola2030.lv/admin/filemanager/files/2/B%C4%93rns%20m%C4%81c%C4%81s%20rakst%C4%ABt%C2%AD_1.pdf

Informācija par latviešu valodas apguvi bērniem un pieaugušajiem. Latviešu valodas aģentūra.

Pieejams: <https://valoda.lv/informacija-par-latviesu-valodas-apguvi-ukrainu-berniem-un-pieaugusajiem/>

Māci un mācies latviešu valodu. Māci diasporai. Metodiskie un mācību materiāli. Programmas un to papildmateriāli.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/diasporai-un-imigrantiem>

Latviešu valodas apguve. Metodiskie materiāli. Bilingvālā izglītība. Vecākiem. Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/>

Pārbaudes uzdevumu izpilde un vērtēšana. Māci diasporai.

Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/Vertesana_parbaudes-uzdevumiem.pdf

Latviešu valodas apguves programmas bēgļiem un patvēruma meklētājiem. Māci diasporai.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/diasporai-un-imigrantiem>

Pārbaudes uzdevumi (skolēnu darba lapas). Māci diasporai.

Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/Parbaude_1_temats_skolens.pdf

Ceļvedis pedagogiem darbam ar reemigrantu bērniem.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/reemigrantiem-un-imigrantiem>

Māci vieglo valodu. Viegļās valodas metodika.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/vieglā-valoda>

Māci pirmsskolai. Metodiskie un mācību materiāli

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/pirmsskolai#1tab>

Māci pamatskolai. Metodiskie materiāli.

Materiālu kopa 7.-12. klašu skolēniem. Materiālu kopā ietvertas idejas nodarbībām, uzdevumi skolēniem, kā arī izziņas materiāli par latviešu valodu video formātā. Darbs ar materiāliem palīdzēs apzināties latviešu valodas attīstības gaitu un valodas nozīmi valsts izveidē un pastāvēšanā. Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/pamatskolai>

Grāmatas. Latviešu valodas apguve. Projektā „Kompetenču pieeja mācību saturā” izstrādātās grāmatas

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/gramatas>

Vecākiem. „Divvalodīgie bērni”. Vecāku rokasgrāmata.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/Rokasgraamata.pdf>

Satura un valodas integrētā apguve vidusskolā. Videostundas.

Pieejams: <https://maciunmacies.valoda.lv/maci/satura-un-valodas-integreta-apguve-vidusskola>